

KUĆA ZA ODMOR SA REŠENJEM ENTERIJERA NA GOLJI**HOUSE FOR HOLIDAY WITH AN INTERIOR SOLUTION ON GOLJIJA**Vladan Kijevčanin, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad***Oblast – ARHITEKTURA I URBANIZAM**

Kratak sadržaj – Rad se bavi detaljnom analizom stare seoske kuće i njenom transformacijom u kuću za odmor, pri čemu se vodilo računa da se celina u kojoj se kuća nalazi ne narušava i da se iz unutrašnjosti obezbedi pogled na prirodu.

Ključne reči: *Prostor, atmosfera, struktura, adaptacija, prirodni materijali, eksterijer, enterijer*

Abstract – *The paper deals with a detailed analysis of the old village house and its transformation to a holiday house. An emphasis has been put on preserving it as an entity and enabling a view from the interior.*

Keywords: *Space, atmosphere, structure, adaptation, natural materials, exterior, interior.*

1. UVOD

Vreme u kome živimo nameće nam mnoga pravila kojim se rukovodimo u životu. Brz i dinamičan život u gradu jeste možda prednost modernog vremena, ali je zapravo i mana, nedostatak da se čovek vrati onome odakle je i došao, prirodi.

Nezavisno od mesta boravka čovek ima potrebu za odmorom i rasonodom van urbane sredine. Iako mu grad to pruža u nekim drugim oblicima (da ne kažemo izobličanim i veštačkim), on ima potrebu za nečim iskonski čistim. Svakako kada pomislimo na odmor psihološki skrećemo pažnju i na kuću u kojoj bi korisnik tokom odmora boravio i obitavao. Nije slučajno da se baš za takve kuće biraju mirna, tiha i zabačena mesta, gde se zapravo stvarno i može odmoriti.

Shodno tome formiraju se narodski rečeno vikendice, kuće za odmor. One pružaju direktan kontakt sa prirodom, često su u mestima izvorišta lekovitih voda, bilja i vazdušnih banja, a ukoliko se one pak nađu u rezervatima prirode (kao što je slučaj primera istraživačkog rada), onda je to još jedna velika prednost.

Prema tome trebalo je doći do svedenog rešenja jedne takve kuće iz prošlog veka, čija je nekadašnja arhitektura glavna vodilja ovim istraživačkim radom.

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bila doc. dr Ivana Miškeljin.

2. SEOSKO NASELJE KAO GENEZA SEOSKIH KUĆA

Kako bi razumeli a ujedno shvatili i imali celokupnu sliku o seoskom naselju u kojem je kuća nastala, pozabavićemo se osnovnim podacima tog oblika naselja kroz istoriju. Pritom razmatrajući sve discipline u razvoju sela.

2.1 Arhitektonske discipline koje razmatraju seosku arhitekturu

Neke od karakterističnih disciplina koje se bave proučavanjem problema i rešavanjem konkretnih zadataka vezanih za selo su seoska arhitektura, poljoprivredna arhitektura i rurizam [1].

Seoska arhitektura proučava selo kroz arhitektonsko-urbanističku formu, dakle počevši od prostorne organizacije sela kao primera naselja do prostorne organizacije seoskog gazdinstva pa sve do objekata u okviru njega. Poljoprivredna arhitektura i rurizam se u rešavanje problema u okviru sela uključuju direktno kroz pore arhitekture, mada je rurizam više okrenut seoskoj arhitekturi i sa njom pravi celinu, dok je poljoprivredna arhitektura više posebna stručna grana.

Gledajući i posmatrajući sve discipline koje se bave proučavanjem sela uopšteno, pa i ove tri navedene, dolazimo do zaključka da im je jedna osobina zajednička i tiče se kućišta. Zapravo sve discipline koje su povezane sa selom su u kontaktu sa osnovnom jedinicom postojanja i očuvanja sela, a to je gazdinstvo ili ti kućište.

Raščlanjivanjem uticaja koje ove discipline vrše na kućište imamo jasnu sliku o generisanju sela kao celine što će nam pomoći u shvatanju nastanka svih oblika seoske arhitekture u potpunosti.

2.2 Istorija sela

Oduvek je selo bila egzotična destinacija vikend odlazaka iz grada, pružalo je mnoge pogodnosti mir, tišinu, lepe poglede, izobilje dobre hrane i pre svega zdravog života. Iako se selo dugo nije nalazilo na listi tema koje su arhitekta razrađivale, negde od kraja XIX veka krenulo je interesovanje ali u nekom reklo bi se pogrešnom smeru. Oživljavanje starih oblika kroz prizmu nakaradnog ulepšavanja seoske arhitekture nije bitno doprinelo rešavanju značajnijih problema u smislu funkcionisanja, razvitka i uopštenog naučnog ispitivanja sela.

Kada uzmemo u obzir da zapravo arhitektura sela i nije prvobitno ispitivana iz arhitektonskog ugla već se do nje dolazilo kroz neke druge vidove ispitivanja u okviru seoske kulture koji su usko povezani sa seoskom arhitekturom, dolazimo do zaključka da je to polje arhitekture još uvek neistraženo.

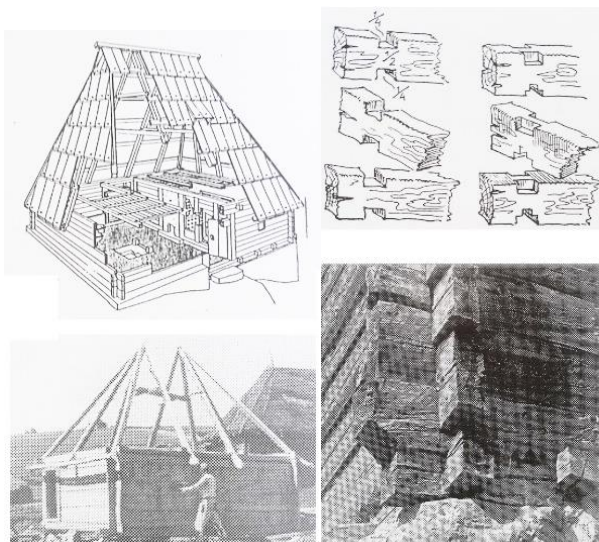
Selo je kroz istoriju uvek ostajalo po strani, prepušteno sebi i svojim vernim stanovnicima.

Ono što seosku arhitekturu kroz istoriju karakteriše jeste skromnost u izradi i upotrebi materijala u izgradnji seoskih kuća, najčešće eksploatisanih iz okoline gde se gradi, ali uz posvećenost detalju i veštom graditeljskom umeću.

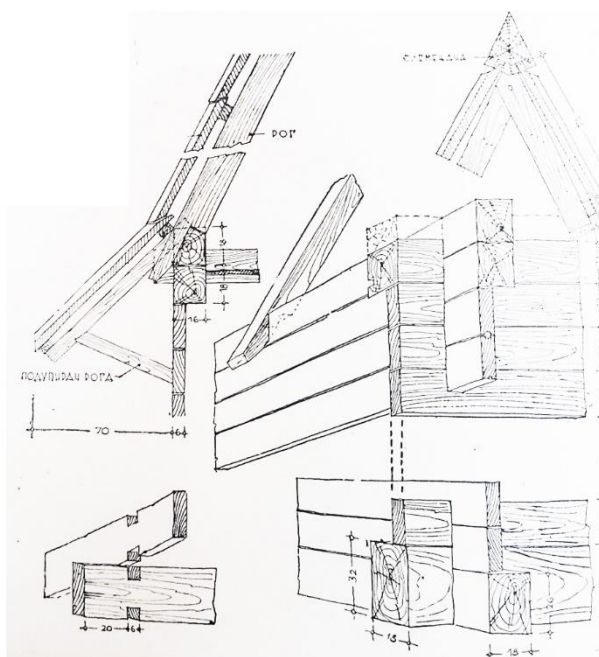
3. JEZIK ARHITEKTURE SEOSKIH KUĆA KROZ ILUSTRACIJE I SLIKE

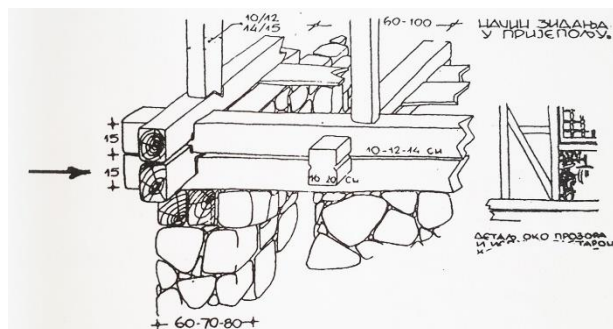
Slika 1. Slika kuliče, selo Gradac kod Raške

Slika 2. Veza masivnih talpi, konstrukcije krova i rogova

Slika 3. Detalj usecanja drvenih talpi.

Slika 4. Skica sa prikazom poklopnice

4. KRITERIJUM ODABIRA STUDIJE SLUČAJA

Prilikom odabira projekata za studije slučaja selekcija je izvršena na osnovu prethodne analize

i sličnosti primera sa novoformiranom strukturom objekta u određenim stavkama. Idealni primeri starih seoskih kuća koje su projektovane po želji korisnika se nalaze u delu Božidara Petrovića, Stare srpske kuće kao graditeljski podsticaj. Kako bi što bolje shvatili ideju tokom projektovanja i izvođenja ovih primera oni će biti prikazani kroz slike i opis.

4.1 Primeri iz Srbije

Opštu sliku o kućama koje se nalaze u našem okruženju dopuniće primeri iz seoskih krajeva Srbije. Nije slučajno što se baš u selima planinskih krajeva Srbije gradilo najviše prirodnim i autohtonim materijalima. Pristupačnost ka drugim materijalima sem lokalnim u najvećoj meri nije bila moguća. Veštost i spretnost nekadašnjih majstora se merila snalažljivošću i umećem za gradnju i egzistenciju u tako surovim uslovima života. Kroz nekoliko primera biće prikazane kuće koje su nastale u najvećoj meri po sećanju i memoriji na nekadašnje stare seoske kuće na teritoriji Srbije.

„Primeri starih seoskih kuća za stanovanje po selima Srbije najrečitije potvrđuju umešnost samoukih narodnih graditelja da sa skromnim graditeljskim sredstvima ostvare nesvakidašnje vredne arhitektonske, oblikovane i likovne rezultate“ [2].

5.3 Zaključak

Na osnovu studije slučaja i selekcije koja je izvršena, kroz analizu primera, evidentno je da primeri odgovaraju strukturalnim sadržajima koji su u nekom vidu inkorporirani i sadržani u temi koja je predmet rada. Tiču se eksterijera i enterijera kuća, koje uz upotrebu prirodnih materijala daju utisak postojanosti i pripadnosti u datom okruženju.

Doprinosi dodatnoj razradi projekta, pospešuju razmišljanje i razvijanje svesti o korišćenju prirodnih materijala prilikom građenja i daju sveukupnu sliku o temi koja se obrađuje.

6. UVOD U KONCEPT PROJEKTA

Zapitate li se samo nekada, koliko je tamo negde tih nepomičnih kuća, a zapravo izvorišta iskonski čiste arhitekture nekada većih majstora, koje vane za preobražajem. One zapravo čekaju da ih neko prepozna, da li kao nasleđe i kulturnu vrednost od strane institucije ili pojedinca, svejedno. Upravo takva jedna je prepoznata i inkorporirana u koncept kuće za odmor.

Ništa ne može biti jače od želje za nečim što zapravo i nema cenu. Kuća je oduvek bila mesto susreta najbližih i najrođenijih, u skladu sa tim ona je kao materijalno nasleđe svakako deo kulture jedne porodice koja živi u njoj. Ono što nam generacije pre nas ostavljaju u nasleđstvo sa verom da ćemo sačuvati od propadanja treba ceniti i poštovati.

Ako ipak to ne možemo sačuvati, a tiče se materijalnog, svakako da postoji način da se barem očuva sećanje na to nešto za nas vredno, kroz neke druge vidove memorije a ujedno i to nasleđe prenese dalje. Jedan od tih vidova je i fotografija koja najvernije reklo bi se čuva sećanja. Ako se fotografiji pridoda par većih skica koje će uobličiti arhitekturu kuće onda to predstavlja ozbiljniju istraživačku građu koja ima svoju težinu. Imajući u vidu da je kuća stara skoro čitav jedan vek čini se da je pravo vreme za takvim poduhvatom. Koncept će pratiti projekat kroz skicu i slike detalja nekadašnje kuće inkorporiranih u novo rešenje.

6.1 Koncept

Primarna ideja jeste da ovaj projekat bude praćen konstantnim diskursom detalja. Zapravo trebalo je od jedne stare seoske kuće napraviti kuću za odmor, rasonodu, uživanje, a da ona ne izađe iz opsega duha vremena kojem pripada.

Iako tako stara, dotrajala i oronula, za oko posmatrača, iz nje se moglo izvući mnogo poruka i pouka nekadašnjih neimara. Jasnih rešenja i veštost majstorskih ruku im nije nedostajalo u tom periodu gradnje što će se u priloženim skicama i videti.

Upotreba materijala trebala je biti svedena samo na prirodne materijale sa podneblja planine Golije, koji su se već nalazili na objektu. Kamen (siga) i borova građa su primarni materijali u ovom konceptu, dok inkorporirana opeka u unutrašnjosti sa nekada spoljašnjih fasada sada zadržava toplinu enterijera i tu je samo radi psihološke prisutnosti memorije korisnika.

Posebna stvar jeste to što jedan arhitekta zapravo projektuje kuću za odmor lično za sebe pa u skladu sa tim se teško i opršta od nekih detalja iz okoline ovog objekta koje pamti još iz detinjstva.

Neki detalji u projektu su zapravo tu samo iz psihološke barijere prema promenama. To će se najviše osetiti u orijentaciji kuće (ostavljanje otvora na severnoj fasadi jer je tu nekada postojao ulaz u kuću, a zapravo i izlaz na među dvorište između dva porodična objekta).

Već postavljeni temelji u skladu sa konfiguracijom terena i orijentacija kuće istok-zapad bili su pravi reperi za dalji tok razrade rešenja.

6.2 Organizacija prostora u enterijeru

Organizaciono objekat se sastoji iz podruma (u vidu suterena), prizemlja (u vidu visokog prizemlja) i galerije u potkrovlju.

Podrum u kući ima svoju punu funkcionalnost, ukopan je u zemlju pa prostorija ima svoju konstantnu temperaturu u svim godišnjim dobima sa veoma malim odstupanjima. To mu omogućuje i materijalizacija zidova koji su od čistog kamena. Projektovan je za odlaganje pića i hrane, kao i njihovu degustaciju u ovom specifičnom prostoru. Karakteristika za podrum je da im tama prija, tako ovaj prostor ima samo prozor dimenzija 60*60cm na parapetu od 150cm koji je zapravo radno svetlo u toku dana.

Prizemlje iako odignuto od zemlje u većem delu prema južnoj fasadi, ima dodira sa tlom na zapadnoj strani kuće. Sa ulaza na zapadnoj strani niže se prostorije gledajući prema istoku. Hodnik kao pristupna zona uvodi nas u kuću. Sa leve strane je stepenište koje vodi na galerijski prostor, odmah pored je kupatilo, a zatim i moderno opremljena kuhinja sa stolom za ručavanje u čijem produžetku je dnevni boravak iz kog se pruža pogled na planinske predele.

Osvetljenje se postiže kroz dva horizontalna prozora na zapadnoj i severnoj fasadi, kao i preko velikog portala na južnoj fasadi koji je ujedno i primarni. Prozor na zapadnoj fasadi je na parapetu od 180cm i njegova visina iznosi 40cm, ciljano projektovan da korisnik ima vizuru ka spoljašnjoj sredini samo dok stoji a da spoljašnji pogledi ka unutra budu kontrolisani. Ujedno korisnicima kuće se skreće pogled ka južnom otvoru koji postaje centralni motiv prostora prizemlja i galerije.

Galerija u potkrovlju odiše mirom i tišinom. Prostor pruža izuzetnu vizuru kroz veliki otvor na istočnoj fasadi objekta. Zapadna fasada ima otvor na parapetu od 77cm i visine 40cm, dok je severna strana sa prozorom na parapetu od 37cm i visinom od 40cm, dakle ove dve strane pružaju "intimne" poglede od strane unutrašnjeg dvorišta kuće a ujedno daju dodatnu svetlost tavanskom delu.

6.3 Eksterijer

Svakakao da projekat eksterijera ima direktnu povezanost prvenstveno sa enterijerom a onda i sa svojim neposrednim, prirodnim okruženjem. Materijali iz enterijera zapravo prelaze u eksterijer, tako da ih možemo sagledati iz dva ugla. Prateći njihovu postojanost kroz vreme, shvatićemo njihovo uklapanje u okruženje, u ovom slučaju iskonski čistu prirodu. Vreme će pokazati da li je ova novoformirana arhitektura dosledna postojanja u datom okruženju. Dok smo se u enterijeru trudili da naš prostor bude tako koncipiran da se nadovezuje na spoljašnjost i njegov utisak tako pojača, u eksterijeru je to nešto drugačije, jer je zapravo kuća deo celokupnog spoljašnjeg utiska sa okruženjem koju posmatrač percipira.

Stvara se utisak da je kuća postojbina. Autohtonim materijalima iz okolnih izvorišta se postiže nekadašnji duh vremena, a veštost u konstruktivnom rešavanju detalja naglašava poštovanje starih tehnika gradnje. Na nekada kameni postament kuće, sada očuvan i zaštićen od propadanja se u horizontalnom položaju ređaju drvene talpe

od borovog drveta, koje natkriva šindra. Veliki stakleni otvor na istočnoj strani, koji se u vertikalnom položaju nadovezuje na vrata podruma, ima pre svega funkcionalnu vrednost u dnevnom osvetljenju kuće a onda i estetsku. Zapadna fasada je pristupna zona u objekat, dok su severna i južna fasada sekundarne u osvetljenju unutrašnjih prostora kuće.

7. ZAKLJUČAK

Tema rada je bila Kuća za odmor sa rešenjem enterijera na Goliji. Kuća se nalazi na području nacionalnog parka Golija, u rezervatu prirode, gde ona predstavlja deo prirodne celine. Kuća je rađena u skladu sa okruženjem i arhitekturom nekadašnje stare seoske kuće sa tog područja.

Analiziranjem koje je vršeno i tiče se seoskih naselja i kuća, utvrđeno je da u zavisnosti od stepena razvijenosti naselja kroz istorijski uticaj okoline, njihov položaj i lokacija znatno utiču na razvoj starih seoskih kuća, na njihov konstruktivni sklop, materijalizaciju i njihovo funkcionisanje.

Pre samog projektovanja raščlanjeni su nazivi pojedinih delova starih seoskih kuća, njihovi principi gradnje i njihove upotrebne vrednosti. Analizirano je pet studija slučaja koji su odabrani na osnovu unapred određenih kriterijuma, koji su i bili vodilja daljeg projektovanja. Njihovom analizom utvrđeno je da stare seoske kuće u prirodnom okruženju imaju odličan potencijal da se rekonstruišu u kuće za odmor. Tako će se oživeti male nerazvijene sredine sa velikim potencijalima a ljudi će se vratiti prirodi. Nakon studije slučaja prikazan je primer stare seoske kuće u odnosu na koju je i formiran koncept, potom je usledio detaljan diskurs detalja koji je uveliko i koncipirao projekat. Zatim je usledilo formiranje strukture enterijera kroz organizaciju, materijalizaciju i prostorne odnose, a potom i eksterijera kroz lokaciju, konstrukciju i sintezu.

Rad je rezultirao projektom enterijera i eksterijera kuće za odmor koja je u potpunosti okrenuta svom prirodnom okruženju.

Slika 5. Vizualizacija eksterijera kuće.

8. LITERATURA

- [1] Seoska arhitektura i rurizam, Branislav Kojić (Građevinska knjiga, Beograd, 1973), str. 3.
- [2] Stare srpske kuće kao graditeljski podsticaj, Kuće Bože Petrovića (Beograd 1997), str 10.
- Slika 1. Ilustrovani rečnik izraza u narodnoj arhitekturi, Slobodan B. Nenadović (Prosveta, Beograd 2002), str. 117.
- Slika 2. Ilustrovani rečnik izraza u narodnoj arhitekturi, Slobodan B. Nenadović (Prosveta, Beograd 2002), str. 121.
- Slika 3. Ilustrovani rečnik izraza u narodnoj arhitekturi, Slobodan B. Nenadović (Prosveta, Beograd 2002), str. 147.
- Slika 4. Stara gradska i seoska arhitektura u Srbiji, Branislav B. Kojić (Prosveta-Beograd 1949), str. 146.
- Slika 5. Autorsko delo.

Kratka biografija:

Vladan Kijevčanin rođen je u Novom Pazaru 1993. god. Diplomski rad na Fakultetu tehničkih nauka iz oblasti Arhitektura i urbanizam odbranio je 2017.god.

Ivana Miškeljin rođena je u Zrenjaninu, 1982. godine. Završila je integrisane osnovne i diplomske akademske - master studije na Odseku za arhitekturu Fakulteta tehničkih nauka Univerziteta u Novom Sadu (2001 - 2006). Doktorirala je na Fakultetu tehničkih nauka Univerziteta u Novom Sadu u januaru 2014. godine.